

^a Minæ valor
ascendebat ad
97. lib. 6. fol.
10. den. & ¹
² monetae no-
stratis.

Arrianum, vel 4000. juxta Curtium, quo
nempe in castis Danii inventa sunt. Dio-
dorus l. 17. testatur, in Ætria Ecbatanis
non minus quam 120000. talentorum au-
ri fuisse, cum Alexander Urbem invasit.
Plura etiam invenisse in thesauris Baby-
lonis inde colligimus, quod ex occupato
ibi thesauro, singulis equitibus exerci-
tus sui Rex sex minas, externis verò
equitibus 5. pedibus duas viritim di-
stribuerit [r]. His omnibus thesauris in-
spiciens 30. vel 40. dies insumptos nar-
rant. Acceserunt his 6000. talentorum
argenti ex Pasergade recepta. Erant Da-
rio præter hæc omnia 7000. vel 8000. ta-
lentorum, ab interfectoribus ipsius Regis
sublata; quæcumq; eā summā immunitā
adhuc tamen Ætria vitori reservarunt
13000. talentorum, ab Alexandro inter-
copia sua distributa. Præfetus Ægypti
optima hæc spolia 800. talentis, & omni-
bus supellecilibus Darii cumulavit. Hæc
omnia in unum collecta sumnam exce-
dunt 185000. talentorum argenti, non
computatis thesauris Babylone inventis,
& inter milites distributis; & 129000. ta-

DISSERTATIO DE TEMPLIS VETERUM.

^a Aug. l. 19.
contra Faust. In
nullum nomen
Religionis, seu
verum seu fal-
sum coagulari
possunt homini-
nes, nisi ali-
quo signaculo.
rum, seu sa-
cramentorum.
visibili confor-
to colligan-
tur.

rum, seu sa-
cramentorum.
visibili confor-
to colligan-
tur.

b Zeno apud Clem. Strom. l. Fana adificare. Fanum enim quod non fit
5.

lentorum auri. Stilus deficit Polybio l. ro.
magnificentiam pariter & superbiam Re-
gum Ecbatanæ descripturo. Cedro om-
nia, & cipresso inducebant; auro quin
etiam vel argento obduci erant trabes,
solaria, concamerati fornices, columnæ
porticum, & peristyli, aureæ & tegu-
le culminis. Harum laminarum pler-
que etate Alexandri Magni avulſe, plu-
res etiam sub aliis post ipsum Regibus
manerunt; & Antiochus Epiphanes in
Templo Deæ Anneæ, five Anaidis columnas
ad hoc spediavit auro obductas, tegu-
les argenteas, lateres aureos, & argen-
teos longè plures, quæ omnia in mo-
numenta, summâ 4000. talentorum, excudit.

Talenta illa Attica erant valore,

nempe 2400. librarum monetae Gallice.

Porrò omnia hæc exempla, adjectâ insu-
per amplitudine ditionis Davidicæ, aliisque

, quæ Regi suppeditabant, cogendarum

divitiarum commodis, Lectores revocant

ad fidem Davidicæ opulentia, omnem

que removent à Sacris Libris suspicionem

corruptionis, & exaggerationis.

tandi; Salomon pium illud opus exequu-
tioni mandavit: Sed non Excelitus in ma-
nu factis habitat, ait S. Steph. Act. 7. 47. 48.

Nostra igitur indulgens tenuitati Deus
nostrisque commodis serviens, orationis lo-
ca sibi consecrari permisit, ubi à mortali-
bus oblata sacrificia acceptans & vota, dum

nostrorum nos memores sumus officiorum,
beneficiariorum est ille non immemor (a).

Non ita nos Tempa excitamus, quo à tem-
porum injuriis, pluviis, ventis, procellis
Deus elegit.

d Non propter
locum gentes, sed propter gen-
tem locum
Deus elegit.

2. Macc. 5. 19.
Vide etiam
2. Par. 6. 19.

e Non idcirco
eo attribuimus
Diis Tempa,
tanquam hu-
midos ab his
imbris, ven-
tos; pluviaf-
que arecanus,
aut soles, sed
uteos possimus
coram & co-
minus intueri,
affari de proximi-
mo, & cum pra-
sentibus quo-
dammodo vene-
rationum collo-
quia misere-
Arnob. l. 6. cont.
Gent.
f Eus. Prop. l.
1. c. 9.

Primi illi mortales in Religionis exer-
citio minus externam pompam fastumque

erubant: cultus erat illicis simplex, & pu-
rus; sinceror etiam illis, quantum conji-
cimus, religio, atque in intimo cordis re-
cessu se continens, minus in externum ef-
fluebat. Pi illi & religiosi viri pauci ex-
terre Religionis summan complexi, inti-
mis cordis obsequis se totos addixerunt.

Rara tum temporis loca religiosa, ubi Al-
tarum tantum eretis totum conficeretur;

nec major fuit Religionis apparatus diu
post ea tempora. Abel, Noe, Abraham, Ja-
cob, viri illi profecti religiosissimi, nulla

temen adhuc Tempa norant. Altare sim-
plex, in loco puro, & fœsum posito, ere-
ctum, abique simulacris, ornamenti, divi-
tis Deo statuebatur; circum habebat five

lucum vel horrem aliquem religiosum; vel saltem in edito quadam colle emine-
bat: eō fideles redigebantur officiis suis

Dominio praestans.

Profecti Idola illa nulla habuisse Tem-
pla videntur præter lucos, five Aediculas

vel Tabernacula, quibus eorum statuæ cir-
cumferabantur, juxta ac Amos describit (k).

Sunt etiam, qui in dubium revocaverint,
an statua ipse moribus earum gentium re-
cepit fuisse. Veteres agentes de primis

illis Idolis Arabum, inter quos Moabite,
& Ammonita cœbantur, illa depingunt

tanquam lapidibus rudibus, five ferro ex-
politis, sed non in simulacrum humanum

constarent. Vetusissima Phœnicum Numi-
na virgæ erant, vel haſte, & columnæ in

honorem Deorum & erectæ (l), ait Sancho-
niato. Idecirco, ait Trogus, nostra etate ob-
tinet, ut haſte five sceptræ manibus Nu-
minum imponantur (m): Nam ab origine

rerum pro Diis immortalibus Veteres haſtas
habuerent. Apud Iosephum mentio inducitur

de columnis pretiosis in veteri Templo

Tyri consecratis (n). Septuaginta ple-
rumque reddunt vocem Hebreum Marzaba,

quam alii statuæ interpretantur, reddunt;

inquam, columnas, quod sanè melius vim

originalis nominis exprimere videtur.

Satis etiam constat de vetustate cultus

sacris lucis, non minus quam Idolis in-

iidem locis creditis, exhibiti. Gedeon lu-

h Gen. 28. 18.

i Gen. 21. 33.

k Am. 5. 26.

Portasistis Ta-

bernaculum,

Moloch vestro,

& Imaginem

Idolorum ve-

storum, sydus

Dei vestri, qua-

fecistiis vobis.

l Sanchoniato.

seu Porphy-

apud Euseb.

Prop. l. 1. c.

ult.

m Justin. l. 48.

g Vide Theo-
pœbi. apud

Calum & Cali Calorum te capere non pos-
sunt: quanto magis Domus bœ, quam edi-
ficazi? Deus ipse Isaï. 66. 1. 2. hanc de Tem-
plis ideam ingerit: Calum sedes mea,

terra autem scabellum pedum meorum; que
est ista Domus, quam adificabis mibi? &
quis est iste locus quietis mea? David con-

ſum initiv Augusti Domino Templi exci-
tan.

4.

a Judic. 6. 27. cum Baal vastavit (o); & Reges Israel, & Juda vicissim plures Numinibus conseraverunt (p); quos tandem ab aliis Regibus successos, eversis simul Aris & Idolis, scimus. Non aliunde sene derivabant secula illa, & abominationes, quas non raro Prophetæ Iudeis exprobant. De lucis pro Tempis ab Ægyptiis implantatis sermo est apud S. Clementem Alexandrinum. Templum Jovis Ammonis circumambiebat lucus, sicut & Templum aliud Carthaginis, de quo Virgilius:

Lucus in Urbe fuit media.....

Quidam etiam luci sacri in Arabia à Geographis describuntur, inter quos celebratur lucus palmarum, qui ipsissimum esse lucus Elim, ubi Israëlitæ castrametati sunt post transversatum Erythræum, vulgo creditur. Locum certo Numinis sacrum custodiebant Sacerdos duplex, mas nempe & foemina [q]. Celebrantur & lucus Daphnes in Suburbis Antiochia, ubi oraculum Apollinis, & Diana (r). Apud Indos religiosæ erant arbores, quarum sanctitatem nemo non maximè impius violasset (s). Apud Græcos par erat cultus in querus, & in Oraculum Dodonæum. In monte Vaticano, ait Plinius (t), vetustior erat Urbe Ilex ante inaugurationem Ursæ sacra. Erant & veternoaræ arbores-vitis redimitæ, quibus ipse de se Arnobius testatur, ante ejurata Idololatria, sacræ cultum impeditæ (u). Priscus Gallus, quantum scimus, pro Tempis luci tantummodo erant, in quibus erectæ rudi opere statua super arborum truncos, pro basibus constitutos (x).

t Vetusior Urbe in Vaticano Ilex, in qua ritulus areis literis Herus- eis, religione arboreum jam cum dignam- fuisse significat. Plin. l. 16. cap. 11.

u Arnob. l. 1. pag. 22. Pictu- ratas vetero- sis in arboribus tanias, siquando conpexerant &c.

x Lucan.

y Vide Orig. contra Cels. l. 7. pag. 373.

z Herod. l. 1. & Strab. l. 15.

Græcia, alter in Ægypto iussérunt. Perfun Tempia fatis respondent Chamanim Scripturæ (a), que loca erant subdio, murorum tantum ambitu clausa, ubi in honorem Solis ignis perpetuus alebatur: unde apud Strabonem non raro Pyreiorum nomine designata sunt (*). Exstant autem in Oriente ex iis ædificiis quædam, veteri superstitionis documentum, * Strab. l. 15.

Post arbores & lucos nihil, quantum scio, in Pagana religione, vetustus ædificis gestoris, & laribus. Ex his laribus creduntur Teraphim Labani. Ad ædificias referenda censeo Tabernacula Moloch, quas Israëlitæ per desertum secum in itinere portarunt (b), & Ephod Gedeonis (c), & Michæ [d]. Frequens erat in Ægypto mos. Quotannis ædifica Jovis trans Nilum deœcta in Lybiam comportabatur, tum & post aliquod temporis in Ægyptum restituatur (e). Narrat Q. Curtius l. 4. Sacerdotes Jovis Ammonis Numen aureæ navis, ad utrumque latus plurimis lancibus argenteis appensis ornatae, imponere consueverunt. Iidis simulacrum gestabant humeris Sacerdotes, umbellâ sericâ super caput pendentes; nec alteri quam super humerum ministri vehebatur Vacca illa Sacra, Ministri, inquam, gravi interim passu, quasi Numinis majestatem æmularetur, procedentis (f). Apud Baruc cap. ult. 3. sermo est de Numinibus quibusdam Babylonis, quæ velo testa purpureo, solemini apparatu circumferabantur. Eustathius in Iliad. 1. tradit, consuevisse apud Veteres Tempa plaustris imposita transferri. An hæc ad imitationem Arcæ & Tabernaculi Domini Paganorum moribus usurpatum, vel Deus genio, indoli, & habitu indigenæ indulgens, consecrari sibi veterem hanc Ægyptiorum superstitionem voluerit, cuius scilicet superstitionis in Ægypto acceptæ memoriam altè retine-rent, incertum.

Ex more deferendi Numinia in plaustris, quis, sive humeris imposita, tum & ex domestico illis Sacellis, sensim obtinuit ingens ille Temporum numerus, seu potius ædicularum, thecarum, vel sellarum gestoriarum, quas in tota antiquitate frequenter legimus. Act. 19. 24. mentio inducit de ædiculis argenteis Diana Ephesinæ, quarum ingens instituta erat Ephesi negotiatio. De ediculis Plinius frequentissime (g); de thecis aureis ab Osiride dedicatis Jovi, alisque Numinibus aedes Diidorum Sicolum Biblio. l. 1. Apud Herodotum l. 2. c. 63. sermo est de statua Solis plaustro deveyta in urbe Papremide, jumentorum officio viris fungentibus. Pro veteri Jani Templo stebat angustum facillum, binis æneis januis angustiis oppidum instructum; cladebantur autem fores illæ, cum pacatum esset Imperium. Porro enei hujus saecelli & quadrati tam sublimi erat fastigium quantum Numinis simulacrum stans, ad quinque pedes tantummodò assurgens contineret. Julio Cesar aurata aedes ad simulacrum Tempi Veneris genitricis collocata est, ait Sueton. in Jul. c. 84. Memoræ etiam

a Levit. 26.
30. & 2. Par.
14. 4. & 34. 4.
Iai. 17. 8. &
27. 9. Ezech.
6. 4. 6.
* Strab. l. 15.

b Vide Paul. in Laco.
1. Idem lib. 10.

De Templis Veterum.

etiam proditum de ænea Jovis ædica (b) Spartæ, sicut & de alia Delphis (i); ac tandem de Minerveo Romæ ejusdem operis & materiæ.

Frustrè verò quis certam ædificandorum Temporum epocham quærat. Jam inde à vetutissima ètate cepisse morem constat: sed ea est antiquissimum consuetudinum indoles, ut originem habeant obscuram, cuius industria honoris varia sibi gentes vindicent.

Planè si eo nomine designatum voluerimus locum quemcumque Deo sacrum, vel ille cancellis sepiretur, vel muris, vel coriacis ligulis, vel sub dio expositus patet, vel culmine tegeter; si, inquam, ea omnia nomine Templi usurpentur, ipsi cognita Religio Templi credi par est. Luci circum Altare implantati; loca Cali iuriis patentia, & circunsepta, ubi in honorem Solis perpetuus ignis detinebatur; claustra cancellata, usi de Templo Gaditarum in honorem Herculis memoria proditum est (k), & Junonis in Insula Samo ad annem Imbracum (l), Templo nomine jure censentur; non secus ac Tabernaculum Dei Israhel, jundis simul asseribus constans, atque velamentis operatum [m]. S. Clemens Alexandrinus Strom. 1. 5. obtinuisse refert apud Sacerdotes Ægyptios, ut Minervæ ædificarent omni remoto teeto patentia, & absque simulacris. Hæc omnia sub uno Tempoli nomine constant. Sed nobis impræsentiarum origo Temporum exquirienda est, quæ ad modum ædium ædificata suo teguntur culmine, ut ab injuriis Idola constituerentur in tuto, & populi in religionis coetus coirent. Tempa fænæ ita usurpatæ suam facile debent originem simulacris & Idolis, quibus spiritale Numen caducis velatum exuvii, in sensibili rerum censum ita redactum est, ut culmine Tempis imposito laborandum esset mortalibus, ut injurias ab illo aeris, & temporis propulsarent. Porro viri illi rudiores aspecte tantillorum materialium Numinum solabantur, quare visum est certo aliquo in loco Deum detinere, quod semper hominum indigenitus præte esset, & pervius obsequio. Quandiu alia de Numinis idea manuit, quod nempe immensum, infinitum, omnia replens loca, & nullibi non praefere habetur; tunc nec Tempa, neque religiosæ aëdes condere homines laborarunt. Ubique Dei Majestas & sentiebatur, & colebatur.

Cautiorem ea de re populum suum fieri Deus Israhel voluit, cum sibi Tempum edificari postulantibus, permitteret. Professus est enim se Celum, & Terram suo Numinis implere, longèque proinde absese, ut in constructis humanâ industriâ ædificis contineretur; indulgere se tamen voluisti instabilis rudioris gentis ingenio, ut scilicet fixum aliquod haberet, certumque Tempum, neque pro arbitrio per alia finitimarum gentium Numinis vagaretur. Unicum tamen sibi erigi statuit, quo Numinis singularitas magis magisque insinuaretur. Ed venire iussit populum, semel, iterum, & tertio singulis annis, tanquam

n Maimonid. de Idolol. c. 1. §. 2. apud Spenser. de Legib. ritual. l. 3. dis fert. 6. c. 1.

o Artapan. apud Euseb. l. 9. Prep. c. 23. &

29.

p Lysimachus apud Joseph. contra Appion. l. 1. &c.

q

Vide etiam Num. 33. 4.

r Antiq. l. 4. cap. 8. p. 120.

s Josu. 13. 20.

t Judic. 9. 46.

u 1. Reg. 5. 2.

v Judic. 16. 27.

w Quam-